

การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ Communication for Inherit Phraya Phichai's Two-handed Sword in Uttaradit.

จิรัชยา กันต์สุข^{1*} และกิตติมา ชาญวิชัย²

^{1*, 2} คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

Jiratchaya Kansuk^{1*} and Kittima Chanvichai²

^{1*, 2}Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์” โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก 2) เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในวิธีการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview), การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Investigation) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพื่อให้เกิดความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก มีผลที่กระทบต่อการสืบทอด คือ อุปสรรคในด้านผู้สืบทอด อุปสรรคในด้านการจัดแสดง อุปสรรคในด้านช่องทางการสื่อสาร อุปสรรคในด้านผู้รับสารหรือผู้เรียน ทางสำนักดาบพิชัยรณยุทธ จึงได้มีการปรับตัว เพื่อดำรงวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์นี้ไว้ให้คงอยู่ 2) รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสาร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน โดยมีผู้ส่งสารเพียงผู้เดียวที่สืบทอดเชื้อสายพระยาพิชัยดาบหัก สาร ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ กิจกรรม พิธีกรรม ช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อใหม่ ผู้รับสาร ได้แก่ ศิษย์สำนักดาบพิชัยรณยุทธ ซึ่งมีหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์เข้ามาส่งเสริมให้ความรู้ สืบสานและเผยแพร่กิจกรรมของทางสำนักดาบพิชัยรณยุทธ ซึ่งวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ เป็นวิชาที่ได้ถ่ายทอดทั้ง “เนื้อหา” และ “สาระ” ที่แอบแฝงไว้ในคำสอนของ ผศ.หัสตินทร์ เขาวนปรีชา และยังเน้นถึงคุณธรรมจริยธรรมในตนเองของผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การสอนด้วยหลักอิทธิบาท 4 และหลักไตรรัตน์

คำสำคัญ : 1) การสื่อสารเพื่อการสืบทอด 2) ดาบสองมือ 3) พระยาพิชัยดาบหัก

Abstract

The objectives of this research were 1) To study the present conditions of inheritance Phraya Phichai's Two-handed Sword. 2) To study the communication forms of inheritance Phraya Phichai's Two-handed Sword. In this research, Qualitative Research was conducted through 3 forms: In-depth Interview, Non-participant Observation, and Documentary Investigation. The researcher used Methodological Triangulation for the reliability inspection. The research results indicated that 1) The present conditions of inheritance Phraya Phichai's Two-handed Sword

^{1*} นิสิตปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสาร

² รองศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์

Email: kittimak@hotmail.com

affected to the inheritance. They were obstacles of inheritors, of performances, of communication channels, and of receivers or learners. So, Pichai Ronnayut Sword Fighting adapted themselves so that Phraya Phichai's Two-handed Sword in Uttaradit could exist. 2) The communication forms to inherit Phraya Phichai's Two-handed Sword in Uttaradit were senders, messages, communication channels, and receivers. It showed that all factors related to each other. Only senders inherited Phraya Pichai. Messages were information, news, activities, and rites. Communication channels were personal media, special media, publications, and new media. Receivers were students at Pichai Ronnayut Sword Fighting where the sector of Uttaradit Rajabhat University delivered to support, give knowledge, inherit and propagate the activities of Pichai Ronnayut Sword Fighting. Phraya Phichai's Two-handed Sword in Uttaradit could be taught both "content" and "substance" which Asst. Prof. Hussadin Chowpreecha's instruction was hidden. The nobility and morality of learners were importantly emphasized. They were path of accomplishment and Buddhist Three Gems.

Keywords: 1) Communication for inheritance 2) Two-handed Sword 3) Phraya Phichai

บทนำ (Introduction)

ในช่วงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา วีรบุรุษผู้เป็นทหารเอกคู่สมเด็จพระเจ้าตากสิน ผู้มีความเก่งกาจในเรื่องดาบและมวยในการต่อสู้อันเลื่องชื่อ คือ "พระยาพิชัยดาบหัก" จากประวัติของพระยาพิชัยดาบหักที่มีมีการกล่าวถึงว่ามีครูอาจารย์ที่สอนวิชาการต่อสู้ป้องกันตัวมีหลายท่าน เช่น ท่านพระครูวัดพระธาตุเมืองพิชัย, ครูเที่ยง บ้านแก่ง, ครูการแสตงจิว วัดท่าถนน (วัดวังเตาหม้อ), ครูเมฆ บ้านท่าเสา, ครูมวยจีน สุโขทัย และครูดาบสวรรค์โลก โดยครูดาบ สวรรค์โลก ได้ถ่ายทอดวิชาดาบให้แก่พระยาพิชัยดาบหักอย่างเต็มที่ และพระยาพิชัยดาบหักได้แสวงหาความรู้มาโดยตลอด จึงส่งผลให้ความรู้ในการต่อสู้ที่หลากหลาย ทั้งเรื่องดาบ มวยไทย มวยจีน และลีลาจิวจิน ที่ท่านได้นำความรู้ที่นำมาผสมผสานสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการต่อสู้ทั้งดาบและมวย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวและเป็นเอกเทศ จึงกล่าวได้ว่าวิชาดาบของพระยาพิชัยดาบหักนี้มีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง จึงเป็นองค์ความรู้ทางด้านการต่อสู้ด้วยดาบที่ได้รับการประยุกต์และสร้างสรรค์ขึ้นใหม่เป็นเฉพาะของพระยาพิชัยดาบหักเท่านั้น (ทวน พินิจพันธ์, 2521)

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของสังคมไทย มีผลให้องค์ความรู้ด้านดาบไทยของพระยาพิชัยดาบหักขาดการสืบทอด เท่าที่สืบความได้ปัจจุบันนี้วิชาดาบไทยของพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดกันอยู่เพียงผู้ใช้นามสกุล "เชาวนปรีชา" ซึ่งเป็นทายาทพระยาพิชัยดาบหักโดยแท้จริงเพียงสกุลเดียวเท่านั้น เมื่อสืบสาวขึ้นไปถึงผู้สืบทอดวิชาดาบไทยคือ นายภู บ้านหน้าพระธาตุ ตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอพิชัย นายภูเป็นบิดาของ อ.พิศาล (ฟูง) เชาวนปรีชา อาจารย์พิศาลเป็นบิดาของ อ.เสนาะ เชาวนปรีชา, พตต.สงวน เชาวนปรีชา และ สดต.อ.ดุสิต เชาวนปรีชา ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้ง "สำนักดาบพิชัยธรมยุทธ์" เมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2512 ที่บ้านเลขที่ 33/1 ถนนเกษภูาบดินทร์ ซอย 6 ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ (ปัจจุบันบ้านหลังนั้นขายไปแล้ว) และสดต.อ.ดุสิต เชาวนปรีชา เป็นบิดาของ ผศ.หัสตินทร์ เชาวนปรีชา ครูใหญ่ของสำนักดาบพิชัยธรมยุทธ์คนปัจจุบัน และในปัจจุบันนี้ (พ.ศ. 2562) เหลือ ผศ.หัสตินทร์ เชาวนปรีชา เพียงคนเดียวที่ยังมีชีวิต (หัสตินทร์ เชาวนปรีชา, 2552)

เมื่อปี พ.ศ. 2533 มีการรวมกลุ่มนักศึกษาที่สนใจประมาณ 50 คน เพื่อทำการเรียนการสอนวิชาดาบของพระยาพิชัยดาบหัก โดยสอนดาบสองมือ ใช้ไม้ไผ่กลม (ไม้เลี้ยง) เป็นอุปกรณ์ มีการฝึกซ้อมที่หอประชุมใหญ่เป็นเวลา 1 ภาคเรียน มีนักศึกษาสามารถพัฒนาฝีมือจน ใช้ดาบจริงแสดงตามงานต่าง ๆ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2539 ศูนย์วัฒนธรรมสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยอาจารย์อรรธรณ ศรีฟ้า และอาจารย์ประพัฒน์ กุสุมานนท์ จึงได้ให้งบประมาณในการสนับสนุนให้เผยแพร่วิชาดาบพระยาพิชัยดาบหัก เวลาผ่านไปเกือบ 50 ปี ปัจจุบันนี้

พ.ศ. 2562 สำนักดาบพิชัยรณยุทธมีผู้เรียนทั้งหมด 7 คน ได้มีการเผยแพร่วิชาดาบพระยาพิชัยดาบหักไว้มากมาย ทั้งในจังหวัดอุดรดิษฐ์และในระดับประเทศ เช่น การแสดงต้อนรับคณะอธิการบดีจากมหาวิทยาลัยยูนิอัน, การแสดงศิลปวัฒนธรรมอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย, การแสดงในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬาเยาวชนเขตภาคเหนือ ซึ่งจังหวัดอุดรดิษฐ์เป็นเจ้าภาพ, การแสดงบวงสรวงต่างๆ ตลอดจนแสดงในงานศิลปวัฒนธรรม ซึ่งจัดตามที่ ต่างๆ มากมาย ซึ่งปัจจุบันสำนักดาบพิชัยรณยุทธอยู่ในความอุปถัมภ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์ (หัสตินทร์ เซาวนปรีชา, 2552)

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุดรดิษฐ์ ที่เป็นดาบคู่กายยามออกศึกของพระยาพิชัยดาบหัก ความสามารถของพระยาพิชัยดาบหักนั้นมีความโดดเด่น เป็นที่ยกย่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในเรื่องดาบและมวย แต่องค์ความรู้เรื่องดาบสองมือของท่านปรากฏอยู่ในสื่อ น้อยมาก ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าวิชาดาบสองมือของท่านยังหลงเหลืออยู่ที่ใด แล้วจึงค้นพบว่า ยังมีสำนักดาบพิชัยรณยุทธสืบทอดอยู่ แต่ก็ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักหรือมีผู้ที่สนใจในเรื่องดาบสองมือของพระยาพิชัยดาบหักมากนัก ดังนั้นเพื่อไม่ให้วิชาดาบสองมือของพระยาพิชัยดาบหักนั้นค่อยๆ เลือนหายไป จึงควรที่จะต้องใช้ การสื่อสารเป็นตัวเชื่อมโยงในการสืบทอดวิชาดาบสองมือของพระยาพิชัยดาบหักเอาไว้ การสื่อสารจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะวิชาดาบสองมือของพระยาพิชัยดาบหักนั้น นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของชุมชนแล้ว ยังเป็นสิ่งที่มีความค่าและสามารถนำมาเป็นทุนในการพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์ได้ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา นำไปสู่การต่อยอดเพื่อการพัฒนาเป็นวิสาหกิจที่เข้มแข็งและมีศักยภาพได้ต่อไป พร้อมกับเป็นแหล่งอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นรวมถึงการสืบทอดอัตลักษณ์และคุณค่าที่แฝงไปด้วยกลิ่นอายแห่งความเก่าแก่อย่างแท้จริง โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาสภาพปัจจุบันในการถ่ายทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักและศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก เพื่อเป็นประโยชน์ที่สามารถทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนสามารถนำรูปแบบของการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือของพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุดรดิษฐ์ ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ใกล้เคียงหรือพื้นที่ที่มีบริบทคล้ายกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก

ทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

งานวิจัยเรื่องนี้ ได้มีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. รูปแบบการสื่อสาร (Communication Model) แสดงรูปแบบการสื่อสาร (S-M-C-R) ของการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก
2. แนวคิดเรื่องการสืบทอดทางวัฒนธรรม (Cultural Inheritance) แสดงถึงองค์ประกอบ หน้าที่ของการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม
3. แนวคิดเรื่องทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) แสดงถึงองค์ประกอบและความสำคัญ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อวิถีชีวิตและสังคม
4. แนวคิดเรื่องสื่อการแสดงพื้นบ้าน (Folk Performing Media) แสดงถึงประเภทของการสืบทอด เช่น สื่อพื้นบ้าน สื่อประเพณี สื่อวัฒนธรรมสื่อพื้นเมืองหรือสื่อท้องถิ่น

ระเบียบวิธีการวิจัย (Research Methodology)

ในการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุดรดิษฐ์” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview),

การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) และการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร (Content analysis) โดยมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

วิธีดำเนินการ (Methods)

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล
3. นำข้อมูลที่ได้มาตั้งคำถามวิจัย
4. นำข้อคำถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
5. การเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview), การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Investigation)
6. นำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ มาเป็นกรอบเพื่ออธิบาย
7. การอภิปรายผลการวิจัย
8. การนำเสนอรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล (Key Informants)

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1.ผู้สืบทอดวิชาดาบสองมือของพระยาพิชัยดาบหัก คือ ผศ.หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก ลำดับชั้นที่ 8 2.ศิษย์ผู้เรียนวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 2 คน รวม 6 คน (ศิษย์รุ่นปัจจุบัน ศิษย์เก่า ศิษย์ในชมรม) 3.นักวิชาการจากกองศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จำนวน 2 คน ผู้ดูแลกิจกรรมในการสืบทอดวิชาดาบพระยาพิชัยดาบหักและชมรมศิษย์สำนักดาบพิชัยรมยุทธ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.แนวคำถามในสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ในรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบภายใต้วัตถุประสงค์การวิจัยละกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างตายตัว ทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด ครบถ้วน

2.การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) ผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกเมื่อได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้วิจัยหลงลืมข้อมูลต่างๆ และยังเป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์ได้

3.การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Investigation) ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือ วารสาร และวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพื่อให้เกิดความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) โดยการใช้ข้อมูลที่ได้จากเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำ น่าเชื่อถือ และป้องกันความผิดพลาด

ผลการวิจัย (Results)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุดรดิตถ์ พบปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุดรดิตถ์ ตามองค์ประกอบการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร งบประมาณ ช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสาร โดยผู้ส่งสารและผู้รับสาร จะมีรูปแบบการสื่อสารแบบเป็นทางการ การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ การ

สื่อสารแบบทางเดียวและการสื่อสารแบบสองทาง ที่จะส่งผลไปถึงการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก คือ ด้านปัญหาของผู้รับสารหรือผู้เรียน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ ที่ประกอบด้วยสภาพทางสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนไป ได้แก่ กิจกรรมของทางมหาวิทยาลัย เวลาในการเรียนที่ส่งผลกระทบต่อเวลาในการฝึกซ้อม รวมไปถึงการมีวัฒนธรรมการต่อสู้จากต่างประเทศเข้ามา อาจทำให้มีผลกระทบต่อทางเลือกเรียนวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักในปัจจุบัน

เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคในการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ จึงได้มีการร่วมมือกับทางกองศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน วิชาดาบไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ไว้ โดยการเขียนตำราทางวิชาการขึ้นในชื่อ “ตำราดาบพระยาพิชัยดาบหัก” โดย ผศ.หัสตินทร์ เขาวานปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก ลำดับชั้นที่ 8 เป็นครูใหญ่ของสำนักดาบพิชัยธรมยุทธิ์ในปัจจุบัน ในเนื้อหาของวิชาดาบไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้เอาไว้ ซึ่งในเล่มจะมีเนื้อหาตั้งแต่ประวัติของพระยาพิชัยดาบหัก ประวัติการสืบทอด พิธีกรรมในการครอบครู การมอบตัวเป็นศิษย์ การฝึกซ้อม กลดาบตามตำราพิชัยสงคราม เป็นต้น

โดยมีการจัดหลักสูตรอบรมเกี่ยวกับวิชาดาบไทยและจัดอบรมเฉพาะกิจตามคำขอ เช่น โครงการส่งเสริมศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวด้วยดาบไทยต้นตำหรับพระยาพิชัยดาบหัก เป็นโครงการที่นำนักศึกษาที่เข้าร่วมชมรมมาอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในด้านประวัติศาสตร์และการต่อสู้ ที่หวังว่าจะส่งผลให้เกิดการเผยแพร่วิชาดาบสองมือพระยาพิชัยต่อไป โครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ปีงบประมาณ 2562 เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้เยาวชนและกลุ่มแม่บ้านใน อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์ ซึ่งในพื้นที่นี้เป็นบ้านเกิดของพระยาพิชัยดาบหักโดยแท้ จึงมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้รับวัฒนธรรมวิชาอันเก่าแก่นี้ไว้ให้คงอยู่ เป็นต้น

ด้านผลงานทางวิชาการ อาทิเช่น ผลงานวิทยานิพนธ์ต่างๆ ที่สามารถเผยแพร่ให้เห็นถึงคุณค่าและเก๋ไก๋สามารถของพระยาพิชัยดาบหัก เช่น วิทยานิพนธ์ทางด้านประวัติศาสตร์ การศึกษาการสืบทอดสายตระกูลพระยาพิชัยดาบหัก วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาด้วยมุมมองทางคติชนวิทยาเกี่ยวกับพระยาพิชัยดาบหัก หรือ วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก และวิชาคาถาอาคมพระยาพิชัยดาบหัก ซึ่งผลงานทางวิชาการเหล่านี้ จะเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนและเผยแพร่ข้อมูลความรู้ให้กับบุคคลที่สนใจได้อีกด้วย รวมไปถึงหลักสูตรการเรียนดาบพระยาพิชัยดาบหัก ของคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยจะเริ่มใช้หลักสูตรนี้ในปีการศึกษา 2563 ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก ซึ่งการจัดการเรียนเป็นหลักสูตรนี้ จะทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์และความรู้ได้ต่อเนื่อง มากกว่าการจัดอบรมเป็นครั้งๆ ไป

จากการให้การสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ด้วยการให้งบประมาณติดต่อกันมาหลายสิบปี เพราะเล็งเห็นถึงความสำคัญของวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก เนื่องจากวิชาการต่อสู้ทางด้านดาบของคนสมัยก่อน มีไว้เพื่อต่อสู้กับศัตรูข้าศึกที่เข้ามารุกรานในการทำศึกสงคราม ต่างจากปัจจุบันที่ไม่ได้รับความนิยมนอกจากวิชาดาบจะใช้ในการป้องกันตัวและต่อสู้แล้ว พบว่า วิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก มีเนื้อหาสาระต่างๆ ด้านดาบที่เป็น ลักษณะเฉพาะของพระยาพิชัยดาบหักต่างจากดาบที่อื่นๆ อย่างชัดเจน เป็นวิชาดาบที่พระยาพิชัยดาบหักท่านสร้างสรรค์ขึ้นเป็นเอกเทศ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะจึงเป็น มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของชาวอุตรดิตถ์ ควรค่าแก่การสืบทอดให้คงอยู่คู่ชาวอุตรดิตถ์และสังคมไทยตลอดไป ทั้งนี้วิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักยังมีองค์ความรู้ที่มีคุณค่าอีกหลายด้าน ได้แก่

ภาพที่ 1 : แผนภาพแสดงคุณค่าและความสำคัญของวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก

1.คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

การเรียนดาบพระยาพิชัยดาบหัก ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติพระยาพิชัยดาบหัก การแสดงนี้ก็ยังทำให้ผู้ชมได้รำลึกถึงพระยาพิชัยดาบหักวีรบุรุษของไทย ที่มีต่อแผ่นดินไทย นำไปสู่ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ของชาติและเล่าขานสืบต่อไปสู่อนุชนรุ่นหลัง จึงมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ไทยอย่างยิ่ง

2.คุณค่าทางวัฒนธรรม

วิชาดาบพระยาพิชัยดาบหักเป็นภูมิปัญญาอุดรดิษฐ์ที่ไม่เหมือนใคร มีองค์ความรู้ด้านดาบพระยาพิชัยดาบหัก พิธีกรรม หลักคิด รูปแบบการสอน การฝึกที่เป็นของตนเอง รูปแบบในการต่อสู้ป้องกันตัว คุณธรรม จริยธรรมที่ ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทย หากจากที่อื่นเหมือนแบบของท่านนี้ไม่มีที่ใดอีกแล้ว และยากที่จะสร้างสรรค์ได้ในยุคปัจจุบันหากมิได้รับการสืบทอด เพื่ออนุรักษ์ไว้อย่างต่อเนื่องจริงจัง มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชิ้นนี้คงสูญหายไปตามกาลเวลา จึงเป็นสิ่งที่มีความค่าทางวัฒนธรรมอย่างยิ่ง

3.คุณค่าทางคุณธรรม จริยธรรม

กระบวนการในการถ่ายทอดหรือการเรียนรู้ได้แฝงไปด้วยการหล่อหลอมให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมเพื่อการเป็นคนดีมากขึ้น การเป็นดาบวิถีพุทธและดาบสร้างคนดีนั้นก็แสดงให้เห็นว่า “วิชาดาบพระยาพิชัยดาบหัก” นี้ ปลูกฝังให้ศิษย์เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม เช่น ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัยในตน ความสามัคคี ความเมตตากรุณา การเห็นคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาไทย การเกื้อกูลแบ่งปัน เป็นต้น จึงนับได้ว่า “วิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก” นี้ เป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ควรค่าแก่การใช้เป็นเครื่องมือในการหล่อหลอมผู้เรียนให้เป็นคนดีของสังคม

4.คุณค่าทางด้านสุขภาพอนามัย

วิชาดาบพระยาพิชัยดาบหักเป็นกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายที่ดี ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีร่างกายที่แข็งแรง มีสุขภาพกายมีสุขภาพจิตที่ดี เข้มแข็ง อดทน มีความแคล่วคล่องว่องไว เห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย รู้จักเห็นคุณค่าของการมีสุขภาพดีอยู่เสมอ

5.คุณค่าในทางสังคม

การปลูกฝังสร้างเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม เห็นคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รักชาติบ้านเมือง ภูมิใจในความเป็นไทย มีความสามัคคีในหมู่คณะ ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

และสามารถป้องกันตัวเองและผู้คนรอบข้างได้ คุณลักษณะดังกล่าวย่อมส่งเสริมให้ชีวิต ครอบครัวยั่งยืน สุขสบาย
เจริญรุ่งเรือง เพราะมีสมาชิกเป็นสุขภาพคนคนดี ดังปรากฏในคำปฏิญาณตนของผู้เรียนดาบพระยาพิชัยดาบหัก

จะสังเกตได้ว่าวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จะเป็นสื่อพื้นบ้านที่มีทั้งมิติทางธรรมและมิติทางโลก
ควบคู่ไปด้วยกัน ตามแนวคิดเรื่องคุณลักษณะของสื่อการแสดงพื้นบ้าน ของ กาญจนา แก้วเทพ (2548) โดยมีมิติ
ทางธรรมจะเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ยาก ได้แก่ พิธีกรรมก่อนการแสดง พิธีมอบตัวเป็นศิษย์ พิธีครอบครุ พิธีไหว้ครู
ดาบ พิธีการเรียนและฝึกซ้อม การแต่งตัวของนักดาบ และเครื่องไหว้ในพิธีต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความหมายเพื่อทำ
ให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ เกี่ยวเนื่องกับมิติทางด้านจิตวิญญาณเพื่อการหลอมรวมใจกันในหมู่คณะ เกิดความรักและ
สามัคคี การเกิดความเคารพและภาคภูมิใจในวีรบุรุษผู้คิดค้นวิชาที่เป็นเอกลักษณ์ ในขณะที่มิติทางโลกก็ดำเนิน
ควบคู่ไปด้วย โดยแสดงให้เห็นท่าทางของการรำดาบที่แตกต่างและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ในการเรียนวิชาดาบ
สองมือพระยาพิชัยดาบหักนั้น จะสามารถเรียนได้ทุกเพศ ทุกวัย เช่น ผู้หญิงสามารถใช้วิชาดาบเพื่อเป็น
การออกกำลังกายได้ ซึ่งการรำดาบนั้นจะเป็นการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างช้าๆ มีการยืดร่างกาย กำหนดลม
หายใจได้คล้ายกับการเล่นโยคะ และเป็นการฝึกสมาธิไปในตัว อีกทั้งยังใช้เป็น การออกกำลังกายประกอบจังหวะ
“คีตะดาบไทย” ของโรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา อ.เมือง จ.อุดรดิตถ์ เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีน้ำหนักตัว
ที่สมส่วน และยังทำให้เกิดสมาธิในการเรียนมากขึ้นอีกด้วย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัย
ดาบหัก จ.อุดรดิตถ์ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการศึกษาเชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จึงได้ทราบถึงกระบวนการ
ทางการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุดรดิตถ์ ดังต่อไปนี้

1.ผู้ส่งสาร (Sender) ได้แก่ ผศ.หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ครูใหญ่ของสำนักดาบพิชัยธัญฤทธิ์ โดยมีรูปแบบ
การสื่อสารแบบเป็นทางการ การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ โดยมีทิศทางการสื่อสารแบ่งออกเป็น 2 ทิศทาง คือ
การสื่อสารแบบทางเดียวและการสื่อสารแบบสองทาง

2.สาร (Message) สารที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุดรดิตถ์
มาจากผู้ส่งสาร ได้แก่ ผศ.หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ครูใหญ่ของสำนักดาบพิชัยธัญฤทธิ์ จะเป็นผู้ส่งเนื้อหาข่าวสาร
เพื่อให้กลุ่มผู้รับสารได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัย
ดาบหัก ได้แก่ การสอนวิชาดาบ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ พิธีกรรม และกิจกรรมต่างๆ

3.ช่องทางการสื่อสาร (Channel) ช่องการสื่อสารเป็นช่องทางที่สำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราวและการ
เรียนรู้ ในการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุดรดิตถ์ ดังนั้นช่องทางในการสื่อสารจึงเป็นสิ่ง
สำคัญสำหรับการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักนี้ไว้ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อกิจกรรม สื่อ
สิ่งพิมพ์ และสื่อใหม่

4.ผู้รับสาร เป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการสื่อสาร เป็นจุดหมายปลายทางของสาร ได้แก่ ศิษย์
ผู้เรียนวิชาดาบสองมือ โดยมีทิศทางการรับสารแบบสองทางและใช้ช่องทางการรับสารแนวนอน

5.ปฏิกิริยาป้อนกลับ (Feedback)

เป็นการตอบสนองของผู้รับสารต่อผู้ส่งสารหรือสาร ซึ่งผลการตอบสนองนี้มีทั้งลักษณะพฤติกรรมที่
สังเกตเห็นได้ชัดจากคำพูด ซึ่งการตอบสนองของศิษย์สำนักดาบในฐานะผู้รับสารที่มีต่อครูดาบในฐานะผู้ส่งสาร
ของวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก

พบว่า ผศ.หัสตินทร์ เขาวนปรีชา เป็นครูดาบที่ศิษย์ทุกคนให้ความเคารพ ไม่ได้เน้นการสอนเพียงแค่การ
ต่อสู้ แต่ยังเน้นในเรื่องความมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลให้ศิษย์สำนักดาบพิชัยธัญฤทธิ์มีการ
พัฒนาทั้งกายและใจควบคู่กันไป ส่งผลให้ผู้เรียนมีสติ มีสมาธิ ในทุกๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเรียน การทำงาน
หรือการเข้าสังคม เช่น มีผลการเรียนที่ดีขึ้นเพราะมีสมาธิ มีความเคารพผู้ใหญ่มากขึ้นกว่าเมื่อก่อนเพราะได้รับ
การอบรมสั่งสอนที่ดี มีความเป็นระเบียบวินัยมากขึ้นเพราะคำสอนของครูดาบก่อนและหลังเรียนทุกครั้ง

สรุปและอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

ผลการวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือของพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ ได้ค้นพบปัจจัยที่ทำให้เกิดการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือของพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ และปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือของพระยาพิชัยดาบหัก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือของพระยาพิชัยดาบหัก จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือของพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ สามารถอธิบายได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันของการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ โดยจัดสภาพของการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักไว้ในสถานภาพหัตถ์ดวง ในด้านปริมาณของการสืบทอด สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสภาพของสื่อพื้นบ้าน ของ กาญจนา แก้วเทพ (2548) ซึ่งพิจารณาจากองค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสาร โดยองค์ประกอบทั้งหมดนี้จะมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อเนื่องกัน เนื่องจากเป็นสื่อพื้นบ้านที่มีเป้าหมายหลากหลายด้าน เช่น พิธีกรรมให้ความศักดิ์สิทธิ์ ให้การอบรมสั่งสอน ซึ่งเป็นสื่อที่มีการบ่มเพาะด้วยระยะเวลาที่ยาวนาน มีความลึกซึ้งของผู้ถ่ายทอด ในที่นี้การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ นั้น มีปัญหาด้านการสืบทอดของผู้ส่งสารและผู้รับสาร อธิบายได้ดังนี้ ปัญหาด้านการสืบทอดในส่วนของผู้ส่งสาร คือ ผศ.หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหักลำดับชั้นที่ 8 ผู้สืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก มีอายุที่มากขึ้นและยังเป็นผู้เดียวที่สืบทอดวิชาเอาไว้ หากยังหาบุคคลที่จะสืบทอดวิชาให้ครอบคลุมทั้งเนื้อหาสาระของวิชานี้ไว้ได้ทั้งหมดไม่ได้ จะทำให้ขาดการสืบทอดต่อไปในอนาคต ในส่วนของผู้รับสาร คือ ผู้คนสมัยใหม่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญและไม่ค่อยเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม การละเล่น กีฬาแบบไทยมากนัก อีกทั้งอาจมีความคิดว่าวิชาดาบยังเป็นวิชาที่ไม่สามารถนำมาใช้ต่อสู้ได้ แต่หากพิจารณาให้ถี่ถ้วนแล้ว วิชาดาบไทยเป็นวิชาที่มีรากฐานมาจากวิชามวยไทย หากไม่มีดาบไว้ในมือแล้วก็ยังสามารถใช้วิชาการต่อสู้นี้ไว้ป้องกันอันตรายจากหมู่มุคนพาลได้

การสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักจึงมีการปรับตัวมาโดยตลอด ทั้งด้านความพยายามที่จะอนุรักษ์และปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อให้สื่อเหล่านั้นสามารถดำรงอยู่ได้ โดยเนื้อหาและพิธีกรรมนี้จะไม่มีการผิดเพี้ยนไปจากดั้งเดิมให้มากที่สุด โดยอุปสรรคที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ ตามองค์ประกอบการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร งบประมาณ ช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสาร โดยผู้ส่งสารและผู้รับสาร จะมีรูปแบบการสื่อสารแบบเป็นทางการ การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ การสื่อสารแบบทางเดียวและการสื่อสารแบบสองทาง ที่จะส่งผลไปถึงการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก

สอดคล้องกับผลวิจัยของ กนกพร จิตรมานะโรจน์ (2553) ทำการศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อการสืบทอดประเพณีชนภูมิตา ซึ่งผลวิจัยพบว่า การสื่อสารในช่วงเตรียมงาน ช่วงการจัดงานและช่วงหลังจัดงานประเพณี มีการใช้การสื่อสารที่มีความหลากหลาย เช่น การสื่อสารที่เป็นทางการ การสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ ทิศทางการสื่อสารแบบทางเดียว การสื่อสารแบบสองทาง มีการใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา ที่ส่งผลให้การจัดงานประเพณีชนภูมิตาประสบความสำเร็จ

อีกทั้งผลวิจัยของ สุทธราภรณ์ ตาลกุล (2559) ทำการศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อสืบทอดภาษาถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสกลนคร ที่มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดภาษาถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสกลนคร คือครอบครัวและสังคม ได้แก่ โรงเรียน กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน จากแนวคิดดังกล่าว จึงสามารถนำมาอธิบายความเกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ คือด้านปัญหาของผู้รับสารหรือผู้เรียน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ ที่ประกอบด้วยสภาพทางสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนไป ได้แก่ กิจกรรมของทางมหาวิทยาลัย เวลาในการเรียนที่ส่งผลกระทบต่อเวลาในการฝึกซ้อม รวมไปถึงการมีวัฒนธรรมการต่อสู้จากต่างประเทศเข้ามา อาจทำให้มีผลกระทบต่อการศึกษาวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักในปัจจุบัน

จากผลการวิจัยพบปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ คือ ด้านปัญหาของผู้รับสารหรือผู้เรียน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ ที่ประกอบด้วยสภาพทางสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนไป ได้แก่ กิจกรรมของทางมหาวิทยาลัย เวลาในการเรียนที่ส่งผลกระทบต่อเวลาในการฝึกซ้อม รวมไปถึงการมีวัฒนธรรมการต่อสู้จากต่างประเทศเข้ามา อาจทำให้มีผลกระทบต่อทางเลือกเรียนวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักในปัจจุบัน

เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคในการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ จึงได้มีการร่วมมือกับทางกองศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน วิชาดาบไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ไว้ โดย จัดทำตำราทางวิชาการ การจัดหลักสูตรอบรมเกี่ยวกับวิชาดาบไทยและจัดอบรมเฉพาะกิจตามคำขอ แสดงผลงานทางวิชาการ เพิ่มหลักสูตรการเรียนดาบพระยาพิชัยดาบหัก ของคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

การสื่อสารและวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กัน อย่างวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก โดยถือว่าเป็นสื่อพื้นบ้าน สื่อประเพณี สื่อวัฒนธรรมสื่อพื้นเมืองหรือสื่อท้องถิ่น เป็นสิ่งที่มีบทบาททางสังคมที่สำคัญยิ่งในหลายๆ ด้านเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างคุณภาพให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักนี้ มีการมุ่งเน้นทั้งในเรื่องวิชาการต่อสู้ป้องกันตัว ความบันเทิงและพิธีกรรมที่มีการบ่มเพาะที่ยาวนาน วิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักนี้ยังมีปัญหาเรื่องการสืบทอด หากพิจารณาจากองค์ประกอบของการสื่อสารแล้วพบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันคือ ผู้ส่งสารและผู้รับสาร คือ การสืบทอดผู้ส่งสารและผู้รับสารอาจขาดการสืบทอด ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว กระบวนการสื่อสารในการสืบทอดทั้งหมดก็จะดำเนินต่อไปไม่ได้ ซึ่งการสืบทอดวิชาดาบสองมือในปัจจุบันมีการอนุรักษ์และมีการปรับตัวมาโดยตลอด ได้แก่ การแสดงในทุกวันที่ 7 มกราคมของทุกปีในงานพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ การแสดงตามคำเชื้อเชิญต่างๆ และการประกอบพิธีกรรมในการไหว้ครูของสำนักดาบพิชัยธมมยุทธ์

จะสังเกตได้ว่าวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จะเป็นสื่อพื้นบ้านที่มีทั้งมิติทางธรรมและมิติทางโลกควบคู่ไปด้วยกัน ตามแนวคิดเรื่องคุณลักษณะของสื่อการแสดงพื้นบ้าน ของ กาญจนา แก้วเทพ (2548) โดยมิติทางธรรมจะเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ยาก ได้แก่ พิธีกรรมก่อนการแสดง พิธีมอบตัวเป็นศิษย์ พิธีครอบครู พิธีไหว้ครูดาบ พิธีการเรียนและฝึกซ้อม การแต่งตัวของนักดาบ และเครื่องไหว้ในพิธีต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความหมายเพื่อทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ เกี่ยวเนื่องกับมิติทางด้านจิตวิญญาณเพื่อการหลอมรวมใจกันในหมู่คณะ เกิดความรักและสามัคคี การเกิดความเคารพและภาคภูมิใจในวีรบุรุษผู้คิดค้นวิชาที่เป็นเอกลักษณ์ ในขณะที่มิติทางโลกก็ดำเนินควบคู่ไปด้วย โดยแสดงให้เห็นท่าทางของการรำดาบที่แตกต่างและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ในการเรียนวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักนั้น จะสามารถเรียนได้ทุกเพศ ทุกวัย เช่น ผู้หญิงสามารถใช้วิชาการรำดาบเพื่อเป็นการออกกำลังกายได้ ซึ่งการรำดาบนั้นจะเป็นการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างช้าๆ มีการยืดร่างกาย กำหนดลมหายใจได้คล้ายกับการเล่นโยคะ และเป็นการฝึกสมาธิไปในตัว อีกทั้งยังใช้เป็นการออกกำลังกายประกอบจังหวะ “คีตะดาบไทย” ของโรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์ เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีน้ำหนักตัวที่สมส่วน และยังทำให้เกิดสมาธิในการเรียนมากขึ้นอีกด้วย

วิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในฐานะทุนทางวัฒนธรรมของ จ.อุตรดิตถ์ โดยทุนทางวัฒนธรรมของวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ เป็นการนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมที่สั่งสมมาเป็นส่วนเสริมในการพัฒนาสังคม และวัฒนธรรมไทย ที่เกิดจากภูมิปัญญาของพระยาพิชัยดาบหักและสืบทอดมาตามเชื้อสาย “เขาวานปรีชา” เป็นสิ่งที่มีเอกลักษณ์ในด้านของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในอดีต เนื่องจากทุนทางวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งอาจมีผลมาจากเทคโนโลยีและการสื่อสารในปัจจุบัน เกิดการกระจายและผสมผสานทางวัฒนธรรม ดังนั้นจึงควรมีการปลูกฝังให้เยาวชนในพื้นที่หรือประชาชนทั่วไปได้รู้ถึงวิชาอันเก่าแก่ของท้องถิ่น ในเรื่องการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก ที่เป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมและ

วัฒนธรรมที่ดั่งงาม ซึ่งจะต้องอาศัยสถาบันทางสังคม และทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ฝึกระวังทางวัฒนธรรมปลูกฝังและส่งเสริมให้มีให้เกิดขึ้น เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมที่ดั่งงามเพื่อสืบสานและพัฒนาต่อเนื่องสืบไป

สิ่งที่ค้นพบนอกเหนือจากด้านการสื่อสารของการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ พบว่า พระยาพิชัยเป็นวีรบุรุษทางประวัติศาสตร์ที่มีความสามารถเก่งกาจ ตามชีวประวัติของท่านที่ได้ศึกษาจากผลวิจัยของ รัตนะ บัวสนธ์และคณะ (2552) เรื่อง ตระกูลวิชัยขัทคะ: ชาติมาลาพระยาพิชัยดาบหัก แสดงให้เห็นถึงความเป็นวีรบุรุษผู้กล้าที่รักชาติและเสียสละ มีความกล้าหาญ วีรกรรมที่พระยาพิชัยดาบหักได้สร้างไว้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ชาวไทยจนถึงปัจจุบัน เห็นได้จากในประเทศไทยได้สร้างอนุสาวรีย์และอนุสรณ์สถานไว้ในที่ต่างๆ มากมาย ความเก่งกาจและสติปัญญาอันเฉลียวฉลาดของพระยาพิชัย ที่เป็นนักประยุกต์การต่อสู้ทางการต่อสู้แบบต่างๆ ที่เรียนรู้มาปรับปรุง สร้างสรรค์จนเกิดการต่อสู้แบบใหม่ๆ จึงได้คิดค้น “กลดาบตามตำราพิชัยสงคราม” ขึ้น เป็นหลักการต่อสู้ที่พระยาพิชัยดาบหักได้สั่งสอนลูกหลานต่อๆ กันมา เพื่อใช้เป็นหลักในการต่อสู้ในแต่ละสถานการณ์ เพื่อเผด็จศึกให้เร็วที่สุดและมุ่งชัยชนะเป็นสำคัญ ทำให้มีหลักในการเลือกใช้แม่ไม้ดาบและกระบวนในการต่อสู้กับศัตรู และกลดาบนี้มีชื่อตามกลศึกในตำราพิชัยสงคราม ซึ่งวิชาความสามารถนี้ก็ยังคงได้ถ่ายทอดมาถึงปัจจุบัน ที่ไม่ได้ถ่ายทอดมาเพียงแค่ “เนื้อหา” เท่านั้น แต่ยังมี “สาระ” ที่แอบแฝงไว้ในคำสอนของ ผศ.หัสตินทร์ เขาวนปรีชา อีกด้วย เพราะนอกจากจะสอนในเรื่องการต่อสู้แล้ว ยังเน้นถึงควมมีคุณธรรมจริยธรรมในตนเองของผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การสอนด้วยหลักอิทธิบาท 4 และหลักไตรรัตน์ ที่ผู้เรียนต้องอาศัยความเป็นหนึ่งเดียวกันของกายและใจ ไม่ว่าจะทำอะไรจะต้องมีสติ ซึ่งฝึกลงอยู่ในการ “รำดาบไหว้ครู” ในทางพระพุทธศาสนา ศิล สมาธิ ปัญญา จะรวมอยู่ด้วยกัน เช่นเดียวกับวิชา ดาบ มวย คาราเต้ (หัสตินทร์ เขาวนปรีชา, 2552)

ภาพที่ 2 : แผนภาพแสดงหลักไตรรัตน์ของพระยาพิชัยดาบหัก

ดังนั้น จิตวิญญาณของดาบพระยาพิชัยดาบหักคือ “การสร้างคนให้เป็นคนดี” จึงมีการเน้นเป็นการเรียนแบบ “วิถีพุทธ” จากคำปฏิญาณตนพื้นฐาน คำสั่งสอนและรูปแบบการสั่งสอนของครูดาบ ซึ่งการที่จะเรียนวิชาดาบพระยาพิชัยดาบหัก ให้ได้ผลทั้งในเรื่องกีฬา การป้องกันตัว การพัฒนาตนและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย จึงต้องเข้าใจ เข้าถึง และเรียนรู้ “จิตวิญญาณดาบไทยพระยาพิชัยดาบหัก” ด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาเรื่องการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ ซึ่งได้อธิบายถึงรูปแบบการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์ หากมีผู้สนใจทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ใกล้เคียงหรือพื้นที่ที่มีบริบทคล้ายกันได้

2. ข้อมูลเกี่ยวกับวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักทั้งการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรค่อนข้างน้อยและไม่มีการปรากฏอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ต โดยส่วนมากผู้วิจัยจะได้ข้อมูลจากตัวบุคคล หากหน่วยงานรัฐจัดทำเอกสารบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักไว้ให้แก่ผู้สนใจในประวัติศาสตร์ ก็จะเป็นการสืบทอดวิชาดาบสองมือพระยาพิชัยดาบหักเอาไว้และป้องกันการบิดเบือนข้อมูลจากความเป็นจริงได้

บรรณานุกรม

กนกพร จิตรมานะโรจน์. (2553). การสื่อสารเพื่อการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา. ปรียญานิตเทศศาสตร-
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

กาญจนา แก้วเทพ. (2539). สื่อสองวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

รัตน์ บัณฑิต และคณะ. (2552). ตระกูลวิชัยชัทคะ : ชาติมาลาพระยาพิชัยดาบหัก. รายงานวิจัย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุทธารภรณ์ ตาลกุล. (2559). การสื่อสารเพื่อสืบทอดภาษาถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสกลนคร.
วารสารบัณฑิตศึกษา, 13(63), 169-179.

หัสตินทร์ เขาวนปรีชา. (2552). ตำราดาบพระยาพิชัยดาบหัก. อุตรดิตถ์: กองศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

หวน พันธุ์พันธ์. (2521). อุตรดิตถ์ของเรา. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.